

STeP tanúsítványok és a megújult OEKO-TEX® portfólió

Kutasi Csaba

Kulcsszavak/Keywords: OEKO-TEX, STeP, Made in Green, INNOVATEXT

A nemzetközi OEKO-TEX® Szervezet által kialakított önkéntes vizsgáló és tanúsítási rendszer közismerten nemcsak a textil- és ruházat termékek ártalmatlanságával, de a gyártás körülményeivel is foglalkozik. A szervezet nemrég megújította a fenntartható textilgyártás tanúsítási követelményeit és bővítette portfólióját a *Made in Green* tanúsítvánnyal is. További újdonság, hogy már elérhető a gyártó cégek számára az új fejlesztésű *MySTeP* adatbázis is.

Az INNOVATEXT Textilipari Műszaki Fejlesztő és Vizsgáló Zrt., mint OEKO-TEX® egyik tanúsító intézete kedvező eredményekről számolt be 2015. november 5–6-án, a Nemzetközi Szervezet berlini igazgatósági ülésén. Az intézet tavaly november óta 20 %-kal növelte a kiadott OEKO-TEX® Standard 100 tanúsítványok számát, szemben a Nemzetközi OEKO-TEX® Szervezet gyakorlatában mutatkozó 4 %-kal. A 65 tanúsítvány 17 %-a új, a többi meghosszabbítás eredménye. Az ártalmas anyagokra vizsgált védjegyet ebben az időszakban 15 vállalkozás terméke kapta meg hazánkban.

Jelentős előrelépés, hogy a nemzetközi OEKO-TEX® Szervezet gyártásra vonatkozó új tanúsítványából, a STeP by OEKO-TEX® tanúsítványból az INNOVATEXT eredményes audit alapján 2015-ben hármat is kiadott magyar textil- és ruházati iparban működő vállalkozásnak. A toll és pehely, gyapjú, mesterséges szál töltetű paplan-, párna- és matractermékeket, ágyneműhuzatokat, diszpárnákat, plédeket, és frottítermékeket készítő és forgalmazó *Naturtex Gyapjú- és Tollfeldolgozó Kft.* termékkonfekcionálással és töltéssel foglalkozó szegedi központi üzeme és a *Naturtex Kft.* algyői tollfeldolgozó önálló részlege mellett az egyebek között jogamatracokat gyártó *Polifoam Kft.* szerezte meg a STeP tanúsítványt, a fenntartható textilgyártást elismerő minősítést.

A STeP by OEKO-TEX® tanúsítási rendszer

A Nemzetközi OEKO-TEX® Szervezet által kidolgozott *STeP* (Sustainable Textile Production, azaz fenntartható textilgyártás) önkéntes és független tanúsítási rendszer a textil és ruházati termékeket gyártók és kereskedők számára. Ennek célja a környezetkímélő termelés folyamatos megvalósítása és a társadalmilag elfogadható munkakörülmények megteremtése a teljes gyártási láncban. Tekintve, hogy a rendszer nem egyszeri folyamatot jelent, folyamatos termelésoptimalizálást is biztosít. Ehhez a pályázónak környezetirányítási rendszert kell létrehoznia és működtetnie, beleértve többek között az üzemi tevékenység minden gyártási fázisára kiterjedő környezeti hatásmérést is. (1. ábra.)

Bizonyára több érdeklődőben felmerülhet, hogy amennyiben a textil- és ruházati üzem rendelkezik egyéb fenntarthatóságot aktívan támogató tanúsítványokkal (pl. ISO 9001 minőségirányítási, ISO 140001

INNOVATEXT®

környezetközpontú irányítási, SA 8000 társadalmilag felelős vállalatirányítási, OHSAS 18001 munkahelyi egészség-

védelmi és biztonságirányítási rendszerrel), érdemes-e újabb tanúsítást megszerezni, továbbá az is, hogy a meglevők miként vehetők figyelembe. A válasz egyértelműen igen és pozitív. Egyrészt azért, mert a STeP integrált rendszer, amely a teljes vállalati területet magában foglalja, másrészt a meglevő tanúsítások kiváló kiindulópontot jelentenek és jól integrálhatók a STeP tanúsítás során. A tanúsítvány lehetővé teszi a megszerzés költségeinek mérséklését is, miután a szűrőpróbaszerű ellenőrzésekkel időmegtakarítás érhető el.

Kérdés lehet még az is, hogy olyan önálló vállalati területekre szerezhető-e STeP tanúsítás, amelyek pl. csak az egészségüggyel és a biztonsággal kapcsolatos modulokra terjednek ki. Nem, mert a fenntartható termelési feltételek átfogó megvalósítása a cél, ezért a tanúsítás azt irányozza elő, hogy a teljesítményértékelés teljes körű legyen. A STeP tanúsítás kiterjed a vegyi anyagokra és használatukra, a környezetvédelemre, a vegyszer-gazdálkodásra, a társadalmi felelősségvállalásra, a minőségirányításra és az egészségvédelemre, ill. biztonságosságra.

A textil- és ruhaipari gyártás bármely termelő vertikuma (fonoda, szövőde, kötőde, kikészítő, konfekcionáló) önállóan is megszerezheti a STeP tanúsítást, amennyiben a gyártási feltételek és a munkakörülmények megfelelnek az önkéntes rendszer követelményeinek.

Az eljárás a Nemzetközi OEKO-TEX® Szervezet bármelyik intézetének vagy képviseleti irodájának – hazánkban célszerűen az INNOVATEXT Textilipari Műszaki Fejlesztő és Vizsgáló Zrt. – felkeresésével és a tanúsítási kérelem benyújtásával kezdődik. Így a jelentkező hozzáférést kap a felmérő és értékelő kérdőívhez, amelyeket elektronikusan tölt ki. A beérkezett adatok elemzése és értékelése után helyszíni auditra kerül sor, meg-

A STeP rendszer lényege

1. ábra

felelőség esetén kiadják a STeP tanúsítványt, amely három évig érvényes. Ezután a sikeres eljárást követően még egy periódusra meghosszabbítható. Az eddigi tapasztalatok szerint – megfelelően gyors adatszolgáltatás mellett – a jelentkezéstől számított három hónapos átfutási idővel érhető el a tanúsítvány megszerzése.

Made in Green by OEKO-TEX® címke

A végfogyasztó számára alkotta meg a Nemzetközi OEKO-TEX® Szervezet a hozzáadott értéket elismerő *Made in Green by OEKO-TEX®* megkülönböztető címkét. Ez olyan ruházati és lakástextil késztermékeken alkalmazható, amelyeket tanúsított fenntartható textilgyártással (STeP) állítottak elő, továbbá az OEKO-TEX® Standard 100 szerinti vizsgálatok eredményeként abban az egészségre ártalmas anyagok jelenlétét kizárták. Ez a védjegy akár az előállítási láncban félkész termékeken is alkalmazható, amennyiben azok az említett kritériumoknak megfelelnek.

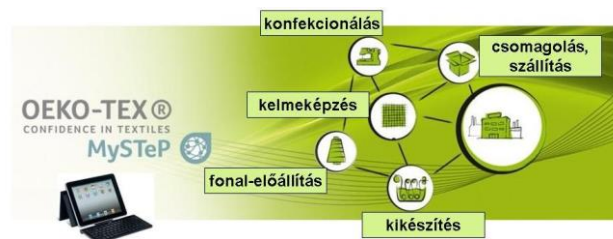
A Made in Green címke

2. ábra

A Made in Green by OEKO-TEX® címke (2. ábra) általában tartalmaz egy egyedi termékazonosító, ún. QR-kódot, amely a fogyasztó számára biztosítja a megfelelő nyomon követést és átláthatóságot. Eszerint pontosan beazonosíthatók a gyártási láncban résztvevő országok és gyártóüzemeik. Minden beszállítónak be kell tartania az önkéntes rendszerben jóváhagyott minőségi előírásokat és a munkavégzés etikai követelményeit is (természetesen pl. Kína, India és Banglades stb. is csak így vehet részt a termék előállítási láncban). A beszállítói kapcsolatok kulcsfontosságú tényezője a megfelelő és egyenletes termékminőség, a rendszeres képzés és továbbképzés, valamint a munkakörülmények javítása. A QR-kód alapján ezekhez is hozzáfér az érdeklődő. A megkülönböztető címke egy évig érvényes, ezután meg kell újítani. A Nemzetközi OEKO-TEX® Szervezet véletlenszerűen lefolytatott ellenőrző vizsgálatokkal is felügyeli a tanúsítással rendelkezőket.

A MySTeP adatbázis

A MySTeP is a nemzetközi OEKO-TEX® Szervezet által kifejlesztett számítógépes adatbázis, amely a felhasználói számára a regisztráció után világszerte bárhol elérhető. Az egyes termékek és márkák esetében a kiskereskedők és a gyártók fontos információkat szerezhetnek az OEKO-TEX® rendszert érintő vonatkozásokról (pl. tanúsítványok érvényessége stb.). Így a STeP tanúsítvánnyal rendelkező cégekről, akár az auditálás során mért teljesítményekről éppen úgy szerezhetők információk, mint statisztikai adatokról, vagy a legjobb gyakorlatokról.

A MySTeP adatbázis

3. ábra

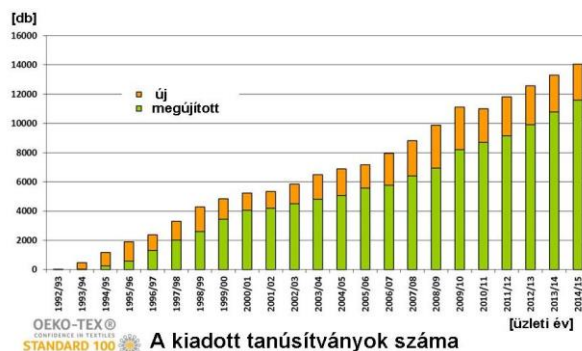
A MySTeP adatbázis segítségével új beszállítók választhatók ki a fenntarthatósági jellemzők alapján, és jobban összehangolható a gyártási láncban közreműködők tevékenysége a nemzetközi versenyképesség érdekében. Egyébként a beszállítók korlátozhatják a vevők felé kiadható nyilvános adatok körét (3. ábra).

Az OEKO-TEX® Standard 100 címkés termékekről

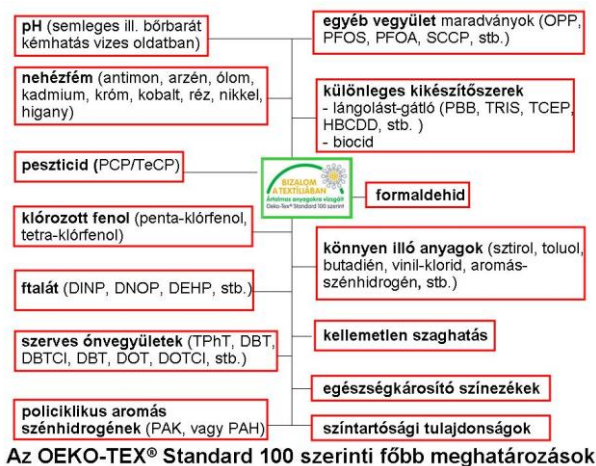
Az OEKO-TEX® Standard 100 megkülönböztető minőséggel közismerten a „zöld” textiltermékekre alkalmazható önkéntes tanúsítási rendszer egyik legismertebb fajtája. Az ezt létrehozó nemzetközi szervezet is úgy jár el, hogy

- legalább a törvényekben (szabványokban, egyéb előírásokban) meghatározott követelmények vállalását, vagy ennél szigorúbb határértékek garantálását tűzi ki kötelezően elérendő célként,
- az általában szigorú saját kritériumrendszerhez való igazodás alapkövetelmény, tehát, ha csatlakoztak az adott rendszerhez, úgy annak maradéktalanul eleget kell tenni,
- a megfelelőséget kijelölt szakintézet vizsgálja és tanúsítja (a szóban forgó önkéntes rendszer egyedi előírásai szerint), továbbá évenként teszteli, hogy a megkülönböztető minőség jel használatára jogosult termék továbbra is megfelel-e az önkéntesen vállalt kritériumoknak.

Jelenleg több mint 140 ezer ilyen tanúsítvány van érvényben a világon (4. ábra). Az 1992-ben megalakult Nemzetközi OEKO-TEX® Szervezetnek 1994 óta tagja a hazai INNOVATEXT Zrt., amely a tanúsítványok kiadására is jogosult. Az OEKO-TEX® Standard 100 megkülönböztető címke több nyelven, így magyarul is tájékoztatja a fogyasztót a címkén szereplő „Bízom a textiliában; Ártalmas kísérőanyagokra vizsgált” szöveggel. Az OEKO-TEX® Standard 100 szabvány (és az ehhez kapcsolódó, a vonatkozó vizsgálati módszereket tartalmazó Standard 200) a textiltermékek feldolgozási és forgalmazási láncának szigorú, nemzetközi biztonsági szab-

4. ábra

5. ábra

ványa. A szabványt a nemzetközi szervezet évről-évre frissíti, figyelembe véve a gyártásban megjelenő új, egészségre ártalmat jelentő vegyszereket, és azok kockázatai szerint határozza meg a küszöbértékeket.

A szabvány négy termékosztályt tartalmaz, amelyben a termék rendeltetése alapján kategorizálják a vizsgálandó cikkeket, figyelembe véve, hogy a bőrrel milyen mértékben érintkeznek. Minél intenzívebben érintkezik a termék a bőrrel (és minél érzékenyebb a bőr), a terméknek annál magasabb humánökológiai követelményeknek kell megfelelnie. A Nemzetközi OEKO-TEX® Szervezet rendszeresen végez megfelelőség-ellenőrzéseket. Egy adott termékre megszerzett védjegy jogosultságát évenként meg kell újítani.

Az OEKO-TEX® rendszerben igen széleskörű a vizsgálandó jellemzők köre (5. ábra), és az egyes káros anyagok, vegyületek egyáltalán nem (ideértve a kimutathatóság határát), vagy csak szigorú határértékek betartásával lehetnek jelen a vizsgált termékekben. Vizsgálandók többek között: pH, a formaldehid, a nehézfémek, a peszticidek (növényvédő, ill. kártevők elleni vegyületek a természetes szálanyagok esetén, nyersen használt textileknél), a fenol-származékok, a ftalátok, a szerves ónvegyületek, a biocid kikészítőszerke, a lángolást gátló segédanyagok, a rákkeltő, ill. bizonyítottan allergiát okozó színezékek, a szerves klórtartalmú színezésgyorsító szerek esetleges jelenléte az anyagban. A színtartósági követelményeknél a közepes fokozatú víz-, ill. izzadságállóság, va-

lamint a száraz-dörzsállóság szerepel, ezen felül a színes bébiárunknál a nyállal és izzadsággal szembeni színtartóság vizsgálata is.

Az OEKO-TEX® Standard 100 megkülönböztető címke (6.

ábra) az adott textil- és ruházati termékre garantálja, hogy az az egészségre ártalmas anyagokra vizsgált áru. A „Bizalom a textiliában; Ártalmas anyagokra vizsgált” felirat ugyanis csak komoly vizsgálati és ellenőrzési rendszer eredményeként kerülhet fel a termékre. E világszerte elterjedt tanúsítási rendszer előnye, hogy jobb átláthatóságot nyújt a textil- és ruhaipari vállalatok számára a szállítói kapcsolatokban, és megkönnyíti az információáramlást a lehetséges problémás anyagok tekintetében. Mindezek révén nő a termékbiztonság. A tanúsítvány komoly előnyt jelent, hiszen növeli az egyes termékek eladhatóságát, mivel időközben számos, a textilláncban résztvevő beszerző, akár nagykereskedő vagy közismert márka is kéri az OEKO-TEX® szabványnak való megfelelést.

Fontos, hogy a címkén jól azonosítható legyen a tanúsítvány központi nyilvántartási száma (a bal alsó sarokban) és a tanúsító intézet neve is (a jobb alsó sarokban), hiszen csak ezek alapján vezethető vissza a tanúsítvány eredete. Valós nyilvántartási szám vagy a tanúsító intézet nevének feltüntetése nélkül a védjegy érvénytelen. Érvénytelen, vagy jogtalanul, más nevére kiállított tanúsítvány terjesztőjével illetve ilyen védjegy használójával szemben a Nemzetközi OEKO-TEX® Szervezet hivatalból jár el. A jogtalan használat védjegybitornak minősül. A tanúsított vállalkozások és termékeik a Nemzetközi OEKO-TEX® Szervezet honlapján (<https://www.oeko-tex.com>) nyilvánosak. A tanúsítvánnyal rendelkező vállalkozások így bárki által megtekinthetőek illetve szabadon kereshetőek pl. akár a tanúsított termék jellege, termékosztálya vagy a vállalkozás földrajzi helyzete szerint.

Előzetesen jelezzük, hogy rövidesen megújul és modern, egységes külalakban jelenik meg a Nemzetközi OEKO-TEX® szervezet összes tanúsításának logója (7. ábra).

A termékeken alkalmazott OEKO-TEX® címkére péld
6. ábra

Előzetes a megújuló OEKO-TEX® logókról

7. ábra